ΓΝΩΣΤΟΙ ΚΑΙ ΑΓΝΩΣΤΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΜΙΛΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ 7ΧΡΟΝΗ ΤΥΡΑΝΝΙΑ

Ἔτσι πολέμησε ὁ λαός τή χούντα

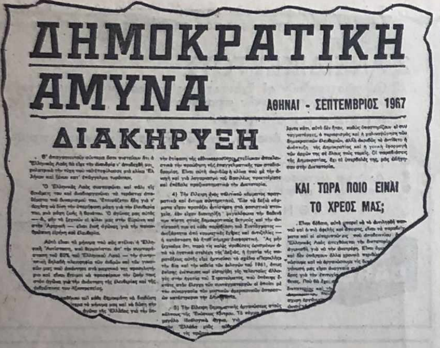

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΑΜΥΝΑ

ΑΘΗΝΑΙ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1967

ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ

ΚΑΙ ΤΩΡΑ ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΜΑΣ;

Ἡ παράνομη ἐφημερίδα τῆς «Δημοκρατικῆς Ἄμυνας» (Σεπτέμβριος 1967).

Τό χρονικό

Δημιουργία τῆς «Δημοκρατικῆς Ἄμυνας»

ΜΕΣΑ σέ ἐλάχιστες ὧρες ἀπό τήν ἐπιβολή τῆς δικτατορίας — ὅπως ἤδη ἀναφέραμε — μπῆκαν οἱ βάσεις γιά τή δημιουργία τῶν πρώτων ἀντιστασιακῶν ὀργανώσεων. Μιά ἀπ' αὐτές ἦταν ἡ «Δημοκρατική Ἄμυνα».

Προχώρησε ἀμέσως σέ δράση, πού κάλυψε ὁλόκληρη τήν 7χρονη κατοχή. Τά περισσότερα στελέχη της προέρχονταν ἀπό τόν Ὅμιλο «Ἀλέξανδρος Παπαναστασίου» καί τήν ἀριστερή πτέρυγα τῆς νεολαίας τῆς Ἑνώσεως Κέντρου, τῆς ΕΔΗΝ — ἦσαν κυρίως ἐκλεγμένα στελέχη τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος.

Ἡ πρώτη ἐπαφή

Ἡ πρώτη ἐπαφή ἔγινε στίς 8 τό πρωΐ τῆς 21ης Ἀπριλίου, σέ σπίτι τῆς ὁδοῦ Δεινοκράτους.

Μαζεύτηκαν ἐκεῖ ὁ Βασίλης Φίλιας, ὁ Γεράσιμος Νοταρᾶς, ὁ Κώστας Σημίτης, ὁ Σπήλιος Παπασπηλιόπουλος κ.ἄ. Ἀντάλλαξαν τίς πρῶτες πληροφορίες καί ἔκλεισαν ραντεβοῦ γιά τό ἀπόγευμα.

Στή συνέχεια, 3—4 ἀπ' αὐτούς κατέβηκαν στό Σύνταγμα νά δοῦν πῶς εἶναι ἡ κατάσταση στό κέντρο τῆς πόλης. Ἐκεῖ συνάντησαν τό συνεργεῖο τῆς Ἑλβετικῆς Τηλεόρασης, πού θά κάλυπτε τή συγκέντρωση τοῦ Γ. Παπαδόπουλου στή Θεσσαλονίκη, στίς 23 Ἀπριλίου. Ἑνώθηκαν μέ τό συνεργεῖο καί μέ τήν κάλυψή του ἔκαναν τόν γῦρο τοῦ Κέντρου.

Ἱστορία :

ΛΙΝΑ ΑΛΕΞΙΟΥ
Ν. ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ
Μ. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ
Κ. ΠΑΠΑ·Ι·ΩΑΝΝΟΥ

Πῆγαν στά «ΝΕΑ», ὅπου συνάντησαν τόν δημοσιογράφο Γιάννη Κάτρη. Τούς εἶπε πώς δέν ὑπάρχουν ἀκόμη πληροφορίες ποιοί ἔκαναν τό πραξικόπημα καί ὅτι ὁ Λαμπράκης ἔχει ἐξαφανισθῆ.

Ἀρχίζουν οἱ ἐπαφές

Στίς 10.30, ἡ ὁμάδα χώρισε. Ἕνας ἀνέλαβε νά ἔλθη σέ ἐπαφή μέ νέους ἀπό τήν ΕΔΗΝ καί νά προγραμματίση κοινή σύσκεψη στήν Πατησίων. Ἄλλος ἀνέλαβε νά ἐξασφαλίση ἕνα μικρό τυπογραφεῖο. Τό τρίτο κομμάτι τῆς παρέας ἀνέλαβε νά ὀργανώση τήν ἀπογευματινή σύσκεψη. Θ' ἀπευθυνόταν στούς «Παπαναστασηδες» καί σέ φίλους ἀπό τούς «Δημοκρατικούς Συνδέσμους».

Ἡ ἐπαφή μέ τή νεολαία ἔγινε μέ τά ἐκλεγμένα στελέχη τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος Στέργιο Ἀγγελίδη καί Λάμπη Ντόλκα. Στίς 3 τό ἀπόγευμα ἔγινε ἡ συνάντηση στό σπίτι τοῦ Σημίτη. Ἦσαν πάνω ἀπό 20 ἄτομα. Ἐκτός ἀπό τούς ἀρχικούς καί οἱ Σάκης Καράγιωργας, Μᾶνος Δελούκας, Χρῆστος Ροκόφυλλος καί Γιάννης Σουριαδάκης.

ΒΛΕΠΕ ΣΤΗΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΛΗ →

Τό χρονικό

Στή σύντομη συζήτηση πού ἔγινε, πῆραν ἀπόφαση ὅτι ξεκινοῦν ἀντιστασιακή προσπάθεια καί ἐξουσιοδότησαν μιά ὁμάδα νά χειρισθῆ ἐν λευκῷ, σέ συνωμοτική βάση, ἐπαφές καί διερεύνηση ἄλλων χώρων, πού θά ἦταν διατεθειμένοι νά περάσουν σέ ἐνεργό ἀντίσταση κατά τῆς δικτατορίας.

Τήν ἐπομένη, 22 Ἀπριλίου, ἔγινε ἡ συνάντηση πού ἀπό ἄποψη ὀργανωτική, θά μποροῦσε νά θεωρηθῆ ἡ ἱδρυτική τῆς «Δημοκρατικῆς Ἄμυνας» (ἡ ὀνομασία δόθηκε στά μέσα Μαΐου). Ἦσαν πέντε: Βασίλης Φίλιας, Σάκης Καράγιωργας, Γεράσιμος Νοταρᾶς, Κώστας Σημίτης καί Σπήλιος Παπασπηλιόπουλος. Πῆραν τίς ἀκόλουθες ἀποφάσεις:

- Ν' ἀποκαταστήσουν ἐπαφή μέ τήν Ἀριστερά.
- Νά βγάλουν μιά διακήρυξη πού νά καταγγέλη τή δικτατορία καί νά διαδηλώνη τήν πρόθεση γιά ἐνεργό ἀντίσταση.
- Νά προχωρήσουν στήν ὀργάνωση ἀντιστασιακῶν πυρήνων.
- Νά ἐξασφαλίσουν ἐκτυπωτικό μηχανισμό.
- Νά δημιουργήσουν δίκτυο συλλογῆς πληροφοριῶν καί νά ἐγκαταστήσουν κανάλι πρός τό ἐξωτερικό καί τούς ξένους ἀνταποκριτές.

Συμφωνία γιά κοινή δράση

Στήν ἑβδομάδα πού ἀκολούθησε, ἔγιναν βολιδοσκοπήσεις καί ἐπαφές μέ πολλούς χώρους καί συγκεκριμένα μέ τήν Ἀριστερά, πού εἶχε ἤδη δημιουργήσει τό Πατριωτικό Μέτωπο, μέ τή νεολαία (ἀποφασίζεται κοινή δράση), μέ ἀποφοίτους Οἰκονομικῶν Σχολῶν, μέ τήν Ὁμάδα τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἕνωσης (Μπάμπης Πρωτοπαπᾶς) καί μέ βουλευτές τῆς Ε.Κ., δύο ἀπό τούς ὁποίους, οἱ Γ. Λούλης καί Γ. Μυλωνᾶς, συμφωνοῦν γιά κοινή δράση μέσα στή «Δημοκρατική Ἄμυνα».

Στίς ἑπόμενες ἡμέρες δημιουργήθηκαν οἱ πρῶτοι ὀργανωτικοί πυρῆνες, ἡ Ἐπιτροπή Πόλης καί ἡ Διοικοῦσα Ἐπιτροπή τῆς ὀργανώσεως.

Στή Διοικοῦσα Ἐπιτροπή, μέλη εἶναι οἱ Βασίλης Φίλιας, Μπάμπης Πρωτοπαπᾶς, Στέργιος Ἀγγελίδης, Παναγιώτης Ἀνδριτσάκης καί Γιώργος Λούλης (μέ ἀντικαταστάτη τόν Μυλωνᾶ). Τήν Ἐπιτροπή Πόλης συγκροτοῦν ὁ Σάκης Καράγιωργας, ὁ Γεράσιμος Νοταρᾶς, ὁ Κώστας Σοφούλης καί ὁ Κώστας Τσακαρέστος. Ὁ Νοταρᾶς ὁρίσθηκε σύνδεσμος μέ τή Διοικοῦσα Ἐπιτροπή.

Στό πρῶτο 15θήμερο τοῦ Μάη, ἡ «Δημοκρατική Ἄμυνα» ἔχει ἤδη ἐγκαταστήσει τρεῖς παράνομους ἐκτυπωτικούς μηχανισμούς. Τότε πραγματοποιοῦνται καί οἱ πρῶτες κοινές συσκέψεις μέ τό ΠΑΜ, στίς ὁποῖες παίρνουν μέρος οἱ Καράγιωργας, Νοταρᾶς, Φίλιας καί Μυλωνᾶς.

Ἀποφασίζεται συνεργασία τῶν δύο ὀργανώσεων πάνω σέ τεχνικά θέματα, ἀλληλοενημέρωση καί συνέχιση ἐπαφῆς, ἀλλά ὄχι συγχώνευσή τους σέ ἑνιαῖο ὀργανωτικό ἀντιστασιακό σχῆμα.

Ἀρχές Ἰουνίου βγῆκε τό πρῶτο δελτίο τῆς «Ἄμυνας». Στό ἑξῆς, κυκλοφοροῦσε πολυγραφημένο, μιά ἤ δυό φορές τόν μῆνα. Ταυτόχρονα, ἄρχισε ἡ ἐπεξεργασία ἀπό τήν Διοικοῦσα Ἐπιτροπή τῶν βασικῶν θέσεων τῆς «Δημοκρατικῆς Ἄμυνας».

Παίρνεται, ἐξ ἄλλου, ἡ ἀπόφαση νά βγοῦν καί νά δουλέψουν στό ἐξωτερικό μερικά στελέχη. Ἤδη, ὑπῆρχαν ἄνθρωποι πού εἶχαν βρεθῆ ἔξω, ὅταν ἔγινε ἡ δικτατορία, ὅπως ὁ Γιῶργος Κριμπᾶς, πού στίς 21 Ἀπριλίου ἔδωσε συνέντευξη στό Γαλλικό Ραδιόφωνο.

Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί θά ἔπαιζαν σημαντικό ρόλο στόν προπαγανδιστικό τομέα ἀλλά καί στή δημιουργία πυρῆνος ἀντιστάσεως στό ἐξωτερικό, πού θά συντόνιζε ἐνέργειες καί ἐκδηλώσεις μέ τό ἐσωτερικό. Ἡ καθοδήγηση θά ἔμενε πάντα μέσα στήν Ἑλλάδα κι' ἀπό ἐδῶ θά διοχετευόταν στό ἐξωτερικό.

Τόν Ἰούλιο ἔφυγε στό ἐξωτερικό τό πρῶτο στέλεχος. Ἀργότερα ἔφυγαν ὁ καθηγητής Φ. Βεγλερῆς καί ὁ δημοσιογράφος Ἀστ. Στάγκος.

«Πυρῆνες» παντοῦ

Στό μεταξύ, ἀπό τόν Βασίλη Φίλια ἔγινε ἡ προσέγγιση ἀνθρώπων πού ἐργάζονταν μέσα στή Διοίκηση, στή Δικαιοσύνη καί στόν κρατικό μηχανισμό. Ἐπίσης, ἔγιναν ἐπαφές μέ φορεῖς ἄλλους ἀπό τούς ὁποίους θά μποροῦσαν νά προκύψουν ἀντιστασιακοί πυρῆνες.

Ὁ ἴδιος ἀνέλαβε τή συγκρότηση τοῦ πυρήνα τῆς «Δημοκρατικῆς Ἄμυνας» στή Θεσσαλονίκη καί ταυτόχρονα τήν προσέγγιση καί μύηση δημοσιογράφων.

Ἡ προσπάθεια πρός τούς δημοσιογράφους ἀπέδωσε ἀρκετά. Μεταξύ τῶν πρώτων πού ἐντάχθηκαν στήν «Ἄμυνα» ἦσαν ἡ Λένα Δουκίδου καί ὁ Κώστας Καλλιγᾶς. Πρός τούς κύκλους τῶν δικαστικῶν ἡ προσπάθεια ἀπέδωσε κυρίως στό Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας, ὅπου μεταξύ τῶν πρώτων ἐντάχθηκε στήν «Ἄμυνα» ὁ Σπῦρος Πλασκοβίτης.

Στόχος στήν πρώτη φάση τῆς προσπάθειας μέσα στό Συμβούλιο τῆς Ἐπικρατείας ἦταν ν' ἀρνηθοῦν οἱ δικαστές ὅλων τῶν βαθμῶν νά ὑπογράψουν τή δήλωση πού ζητοῦσε τότε ἡ δικτατορία. Ἦταν μιά δήλωση στήν ὁποία ὁ καθένας ἦταν ὑποχρεωμένος νά δώση διάφορα στοιχεῖα καί νά τά ὑπογράψη. Ἔγινε μιά ἀποτίμηση ἄν αὐτή ἡ προσπάθεια θά μποροῦσε ν' ἀποδώση στό σύνολο τῶν δικαστῶν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καί ἐκτιμήθηκε ὅτι, γιά πολλούς λόγους δέν συνέφερε, κυρίως γιά λόγους σκοπιμότητας, διότι εὐθύς ἐξ ἀρχῆς θά ἐβάλλετο, θά θεωρεῖτο σάν ἐχθρικό σῶμα καί θά ἀχρηστευόταν, πρᾶγμα πού δέν συνέφερε.

Ἀνεξάρτητα ἀπ' αὐτό, πάντως, πολλοί δικαστές ἐνίσχυσαν τήν προσπάθεια τῆς «Δημοκρατικῆς Ἄμυνας», ἀκόμη καί οἰκονομικά. Κι' εἶχαν, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὑπ' ὄψη τους ὅτι ἡ ὀργάνωση λειτουργοῦσε πρίν ἀκόμη βγῆ ἡ πρώτη διακήρυξη.

Ὁ Πλασκοβίτης ἄρχισε νά ὀργανώνη καί νεώτερους δικαστές, πολύ πιό συστηματικά. Ἀποτέλεσμα τῆς προσπάθειας αὐτῆς ἦταν, ὅτι ἀργότερα, μετά τή σύλληψη τῆς πρώτης ὁμάδας τῆς «Ἄμυνας», μπῆκαν στήν ὀργάνωση ὁ εἰσηγητής Κουβελάκης καί ἄλλοι.

ΓΙΑΝ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΜΙΚΡΕΣ ΒΟΜΒΕΣ ΕΚΑΝΑΝ ΜΕΓΑΛΟ ΘΟΡΥΒΟ

2ο

Οἱ μεγάλες πολιτικές δίκες μέ τήν ἡρωική συμπαράσταση τῶν ἀγωνιστῶν δικηγόρων καί τό πνεῦμα θυσίας καί αὐταπάρνησης τῶν κατηγορουμένων ἀγωνιστῶν ἦταν ἕνα μέτωπο πάλης πού ὑπονόμευε μέρα μέ τή μέρα τή Δικτατορία καί προετοίμαζε τή δεύτερη φάση τῶν μαζικῶν κινητοποιήσεων τοῦ Λαοῦ μας.

Μέ μεγάλο ὁρόσημο τήν ἔκρηξη τῆς κηδείας τοῦ μεγάλου Γέροντα φτάνουμε στόν ἀγῶνα τῶν φοιτητῶν καί τό κλείσιμο στή νομική σχολή καί σέ συνέχεια στό κορύφωμα τοῦ ὁλοκαυτώματος τοῦ Πολυτεχνείου.

Καί εἶναι βέβαιο πώς θά ἀκολουθοῦσαν καί ἄλλες κινητοποιήσεις σάν χιονοστιβάδες ἄν δέν ἔφτανε τό τέλος.

— Πιστεύετε πώς ἐπιτύχατε τό πολιτικό ἀποτέλεσμα πού ἐπιδιώκατε;

— Ναί. Ἡ χούντα ἔπεσε κάτω ἀπό τό βάρος τῆς Κυπριακῆς τραγωδίας, ἔπεσε ὅμως γιατί ἦταν τελεσίδικα ὑπονομευμένη ἀπό τόν ἀγῶνα καί τήν θυσία τοῦ Λαοῦ μας.

— Θέλετε νά μιλήσετε γιά τίς σχέσεις τῆς δουλειᾶς σας μέ δουλειά ὅμοιας φύσεως ὁμάδων ἤ ἄλλων μορφῶν ἀντιστάσεως;

Μεγάλο μέρος τοῦ ἀγῶνα κράτησαν στίς πλάτες τους οἱ ἀγωνιστές τοῦ ἐξωτερικοῦ. Δικό τους κυρίως ἔργο εἶναι τό ὅτι τό ἑλληνικό πρόβλημα — μικρό ἀναλογικά μέσα στούς διεθνεῖς συσχετισμούς — κράταγε ἐπί 7 ὁλόκληρα χρόνια τίς πρῶτες σελίδες τοῦ διεθνοῦς Τύπου καί τήν διεθνῆ κοινή γνώμη σέ ἐγρήγορση.

— Εἶχε ἡ προσπάθειά σας τό ἀποτέλεσμα πού θέλατε, ἐπαναλαμβάνω.

Τό ἔργο γιά μένα εἶναι τιτάνιο καί ἀπαιτοῦσε τεράστιες θυσίες καί κόπους τόσο ἀπό τούς ἐπώνυμους ὅσο καί ἀπό τήν στρατιά τῶν ἀνωνύμων.

— Βρίσκετε ὅτι οἱ ἀντιδικτατορικές σας ἐνέργειες πέρασαν στήν κοινή γνώμη;

Θά ἦταν παράλειψη νά μήν ἀναφερθῆ κανείς στόν ἀγῶνα τοῦ Δημοκρατικοῦ Τύπου τοῦ ἐσωτερικοῦ πού λειτούργησε κάτω ἀπό συνθῆκες ἐφιαλτικές. Ἡ «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» ἀρνήθηκε περήφανα τήν συνύπαρξη μέ τήν χούντα, τό «ΕΘΝΟΣ» ἔπεσε μαχόμενο. Πόση ὅμως ἀγωνία καί πόση πίστη χρειάστηκαν οἱ ἄλλες δημοκρατικές ἐφημερίδες ὅπως τό ΤΟ ΒΗΜΑ, ΤΑ ΝΕΑ, ΤΟ ATHENS NEWS καί οἱ συντάκτες τους γιά νά περνοῦν στίς γραμμές κάτω ἀπό τό πελέκι τῆς Λογοκρισίας, καί μέ χίλιους κινδύνους καί τερτίπια, τήν εἴδηση Ἐλπίδα δίπλα στήν κυβερνητική ἀνακοίνωση.

«Προνόμιο»

Ὅταν ἤμασταν στή Δροσιά σέ ἀἀπομόνωση εἴχαμε τό προνόμιο νά διαβάζουμε τόν «ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΚΟΣΜΟ» ἦταν ἴσως μέρος τοῦ σχεδίου ἐξόντωσής μας.

Ἕνα πρωινό μαζί μέ τά τρόφιμα πού μοῦ ἔστειλε ἡ γυναίκα μου βρῆκα λίγες ἐλιές τυλιγμένες σ' ἕνα παλιοκόμματο ἐφημερίδας, κατάλαβα ἀμέσως τό στρατήγημά της ἦταν ἕνα κομμάτι ἀπό τό ΒΗΜΑ μέ εἰδησεογραφία ἀπό τίς συζητήσεις στό συμβούλιο τῆς Εὐρώπης, ἐκείνη ἡ μέρα ἦταν εὐτυχισμένη.

Καί τήν εὐτυχία μας αὐτή βρίσκαμε — δυστυχῶς — πολλές φορές τήν εὐκαιρία νά τήν ἐκφράσουμε ὅταν συναντιώμαστε στίς φυλακές καί τά κρατητήρια ὅπου πολύ συχνά συρώντουσαν κι αὐτοί.

Τό ἴδιο στρατήγημα μέ τήν ἴδια ἐφημερίδα ἐπαναλήφθηκε μέ παστές σαρδέλες καί ἄλλα παρόμοια τρόφιμα.

Ἡ ἀνατομία

Κυκλοφορεῖ σήμερα ἕνα μικρό βιβλίο τοῦ Δημήτρη Τσάτσου μέ τίτλο «Προβλήματα τῆς Δημοκρατίας». Εἶναι ἕνα σάλπισμα τῆς ἐλευθερίας. Πόσοι ὅμως ξέρουν πώς τό βιβλίο αὐτό δέν εἶναι παρά μιά ἀναδημοσίευση σειρᾶς ἄρθρων πού δημοσιεύτηκαν ὅλα στό ΒΗΜΑ κατά τήν διάρκεια τῆς μαύρης Δικτατορίας;

Καί πόση ἦταν ἡ ἱκανοποίησή μας ὅταν καί «Η ΒΡΑΔΥΝΗ» πού, ἰδεολογικά ἐξέφραζε ἄλλον κόσμο, ἄρχισε κι αὐτή μέ τόν τρόπο της νά κτυπάη τό καθεστώς.

— Θέλετε νά μᾶς μιλήσετε γιά ἕνα βίωμα, μιά ἀνάμνησή σας;

Ὅλη ἡ περίοδος τοῦ ἀγῶνα εἶναι γεμάτη ἀπό ἔντονα καί πολύπλευρα βιώματα. Παραθέτω ἕνα χαρακτηριστικό τῆς γνώμης πού εἶχαν γιά μᾶς οἱ ἴδιοι οἱ κατά τεκμήριο ἀντίπαλοί μας.

ΣΤΑ κρατητήρια τῆς Ν. Ἰωνίας ὑπῆρχε ἕνας ἐνωμοτάρχης ἀρχιδεσμοφύλακας οὔτε ἰδιαίτερα κακός οὔτε ἰδιαίτερα καλός θά ἔλεγα αὐστηρά καί κατσούφικα ὑπηρεσιακός. Ὅταν ἔμαθε πώς ἤμουν γιατρός μέ πλησίασε καί μέ συμβουλεύτηκε γιά μιά σοβαρώτατη συγγενῆ βλάβη πού εἶχε ὁ μικρός γιός του καί πού δυστυχῶς χειρουργήθηκε ἀνεπιτυχῶς. Τοῦ ἔδωσα ὁδηγίες καί ἐξέφρασα τήν λύπη μου γιατί στή θέση πού βρισκόμουν δέν μποροῦσα νά τόν βοηθήσω ὁ ἴδιος. Κούνησε τό κεφάλι του κάτι μουρμούρισε μέσα στά δόντια του πού δέν κατάλαβα καί ἀπομακρύνθηκε κλεισμένος στήν ὑπηρεσιακή του αὐστηρότητα.

Πέρασαν πάνω ἀπό 3 χρόνια καί θάχα 5—10 μέρες πού ἀποφυλακίστηκα προσωρινῶς λόγω ὑγείας, ὅταν ἕνα ἀπόγευμα δέχτηκα τήν ἐπίσκεψη ἑνός ζεύγους μέ ἕνα ἀγόρι 8—10 χρόνων. Δέν τούς γνώρισα ἀλλά αὐτός μέ μισόλογα μοῦ ἐξήγησε ὅτι ἦταν ὁ ἐνωμοτάρχης τῆς Ν. Ἰωνίας.

Ἡ γυναίκα του βαθύτατα συγκινημένη μοῦ εἶπε πώς ἐπί 3 χρόνια διάβαζε τά ψιλά τῶν ἀποφυλακισμένων καί τῆς ἔλεγε «κάνε ὑπομονή γυναίκα καί θά βγῆ ἀπό τή φυλακή ἐκεῖνος ὁ χρυσός ἄνθρωπος καί θά κάνη καλά τό παιδί μας». Τώρα τό ἐμπιστευόμαστε στά χέρια σου».

... Τό παιδί μέ κοίταζε μέσα στά μάτια. Ἦταν μιά πολλαπλᾶ δύσκολη περίπτωση γιά μένα. Εὐτυχῶς, ὅλα πῆγαν καλά.

— Τί θά ἠθέλατε νά τονίσετε γύρω ἀπό τό θέμα δυναμική ἀντίσταση, ὥστε νά πάρη καί τήν πραγματική της θέση;

Γιά νά πάρη τήν πραγματική διάστασή της καί τήν δικαίωσή της ἡ δυναμική Ἀντίσταση, θἄλεγα τοῦτο: Κάθε ἀγώνας δέν μπορεῖ νά ξεπεράση τό πλαίσιο τῶν ἐξωτερικῶν καί ἐσωτερικῶν προϋποθέσεων πού ἐξ ἀντικειμένου ὑπάρχουν καί πού καθορίζουν καί τήν μορφή καί τήν ἔκτασή του.

Ἡ δικτατορία ἐπιβλήθηκε στήν Ἑλλάδα μέ τήν ἔμπνευση καί τήν βοήθεια τοῦ γνωστοῦ καί πανίσχυρου ξένου παράγοντα πού στή συνέχεια τή στήριξε μέ ὅλο τό πλέγμα ἐπιρροῆς καί ὑλικῆς δύναμης πού διέθετε.

Ἡ ἐπίσημη Δυτική Εὐρώπη καί ἄν δέν τό ἤθελε, ὑπέκυψε στό βάρος τῆς ἐπιρροῆς αὐτῆς καί μέ ἐξαίρεση τόν ἀγῶνα ὁρισμένων προσωπικοτήτων καί ὀργανισμῶν ὄχι μόνο ἀποδέχτηκε τή νομιμότητα τῆς δικτατορίας, ἀλλά καί συνεργάστηκε καί ἐμπορεύτηκε μ' αὐτήν.

Ὁ ἀνατολικός συνασπισμός ἐξυπηρετοῦσε τά συμφέροντά του, ἀδιαφορώντας γιά τήν τύχη μας καί ἐξαντλούμενος σέ ἀνώδυνη καί ἀκαδημαϊκή κριτική.

— Σέ ποιά σχέση βρισκόταν ἡ δουλειά σας μέ ἀνάλογες προσπάθειες;

Ἀντικειμενικά ὁ ἀγώνας μας, δέν ἔβρισκε πουθενά οὐσιαστική συμμαχία καί δυναμική ὑποστήριξη, γι' αὐτό καί δέν μποροῦσε νά πάη μακρύτερα ἀπό τίς δικές του τίς ἴδιες δυνάμεις.

Ἀκούστηκαν κατά καιρούς ἠχηρές μεγαλοστομίες γιά τή δυνατότητα ἔνοπλης ἀντίστασης στά βουνά, τίς πόλεις κλπ. Τό λιγώτερο πού μπορεῖ νά πῆ κανείς γιά παρόμοιες ἀπόψεις εἶναι πώς πέρα ἀπό μιά ἀμφίβολης ἀποτελεσματικότητας προπαγάνδα, ἐξέφραζαν ἡρωϊκούς ὁραματισμούς, πού ὅμως δέν εἶχαν καμμιά σχέση καί ἐπαφή μέ τήν ἑλληνική πραγματικότητα.

— Πῶς θά τοποθετούσατε δηλαδή τήν δυναμική ἀντίσταση;

Ἡ δυναμική ἀντίσταση στήν πρώτη της φάση δέν μποροῦσε νά σκοπεύση παρά στό νά κρατᾶ σέ ἀναταραχή τόν τόπο, νά τροφοδοτῆ τίς φίλιες δυνάμεις μέ ὑλικό γιά τήν ἔντονη κριτική τοῦ καθεστῶτος τῆς τυραννίας καί τῶν δυνάμεων πού τό στήριζαν, νά αὐξήση μέ λίγα λόγια, τό κόστος (καί δέν ἐννοῶ τό ὑλικό) διατήρησης τῆς χούντας σέ ὅρια μή ἀνεκτά γιά τούς προστάτες της καί ἀκόμα νά κρατᾶ ψηλά τό φρόνημα τοῦ λαοῦ μας, προετοιμάζοντας τό κλῖμα γιά τίς μεγάλες μαζικές κινητοποιήσεις του.

— Πιστεύετε ὅτι δικαιώθηκαν οἱ προσπάθειές σας αὐτές;

Τόν στόχο αὐτόν πιστεύω πώς τόν πέτυχε, ἀδιάφορο μέ πόσες θυσίες ἤ σφάλματα ἐπιγραμματικά, χωρίς μυθοποιήσεις ἀπαράδεκτες, ἀλλά καί χωρίς ἐλαχιστοποιήσεις μποροῦμε νά ποῦμε πώς στήν περίοδο 67—74 ὁ ἑλληνικός λαός ἐπετέλεσε τό ἱστορικό του χρέος κι' ἔδωσε τή μάχη γιά λευτεριά καί δημοκρατία.

— Ἀξιοποιήθηκε τό πολιτικό καί ἠθικό περιεχόμενο τῆς ἀντίστασης;

Ἡ πτώση τῆς χούντας εἶναι βέβαια μιά προϋπόθεση γιά τή Δημοκρατία. Δέν ἦταν, ὅμως, ἡ Δημοκρατία. Ὅλοι σχεδόν οἱ ἀγωνιστές τῆς ἀντίστασης συνέχιζαν τόν ἀγῶνα τους μέ κάθε εἴδους πολιτική δράση. Ἀρκετοί μετέφεραν τή δράση αὐτή μέσα στό Κοινοβούλιο.

Συνεντεύξεις :

ΧΑΡΑ ΚΙΟΣΣΕ
ΝΑΝΑ ΝΤΑΟΥΝΤΑΚΗ

Πιστεύω πώς ἡ παρουσία ὅλων τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν στή δημόσια ζωή μέ τό ἀναμφισβήτητο ἠθικό καί ἀγωνιστικό κῦρος, συμβάλλει ἀποφασιστικά στήν ἀλλαγή τῆς δομῆς τῶν πολιτικῶν δυνάμεων καί προσδίδουν μιά καινούργια διάσταση ἀξιοπρέπειας ἀκόμα καί στίς ὅποιες μεταξύ τους διαφωνίες. Ἀκόμα πιστεύω πώς στό προσεχές μέλλον αὐτή ἡ καινούργια διάσταση θά γίνη ἀκόμα περισσότερο αἰσθητή.